

Rapport:
**Gjenstanders bevaringsverdi i et
kjønnshierarki**

av Eva Refsahl

Et retrospektivt dokumentasjonsprosjekt i Anno Kvinnemuseet sin samling.
(En del av *Kjønnets verdi i et museumshierarki*, AP 2, Prosjektperiode fra april 2023 til august 2024)

Museumsnettverk
for kvinnehistorie

Innhold:

Bakgrunn	3
Registreringspraksis	4
Synliggjøring	4
Gjenstanders merverdi	6
Primus vs. DigitaltMuseum	8
Museumsverktøy – erfaringer	9
Oppsummering	10
Kilder	12

Bakgrunn

Gjenstanders bevaringsverdi i et kjønns hierarki er del av arbeidspakke 2 i prosjektet Kjønnsnets verdi i et museumshierarki: Om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold på museum. Kvinnemuseets delprosjekt er en utprøving og videreutvikling av Museumsverktøy, Håndbok for god kjønnsrepresentasjon i museumsfaglige praksiser. Vi har undersøkt og tatt i bruk verktøyene beskrevet i del 2: Verktøykassa – Til deg som jobber med samlingsforvaltning.

Prosjektbeskrivelse¹

«Hva er det som teller som kunnskap, for hvem, i hvilke sammenhenger og hvorfor? Slike spørsmål har blant annet feministiske vitenskapsfilosofen Donna Haraway vært opptatt av. Spørsmålene er sentrale for Kvinnemuseets retrospektive dokumentasjonsprosjekt. Gjenstander tilknyttet en tradisjonell kvinnelig sfære har hatt en tendens til å bli slitt ut eller brukt opp. Dette er et faktum som utgjør en ekstra utfordring for et museum med mandat om å samle inn og ivareta historisk materiale fra kvinners domener. Kvinnemuseet forvalter mange gjenstander som ikke alltid har blitt ansett som «bevaringsverdige». I arbeidet med å øke forståelsen for gjenstanders bevaringsverdi, som ved første øyekast kan forstås som unnselige har, Kvinnemuseet gjort et stort og grundig forarbeid til gjenstandsinnsamling og -dokumentasjon. Mye av dette innsamlingsarbeidet ble gjort i en tid før moderne registreringsverktøy og formidlingsplattformer var tilgjengelige. Det finnes derfor mange historier og kontekst til museums gjenstandene, men per i dag finnes informasjonen kun i fysisk format og er ikke tilgjengelig for publikum. Prosjektet ønsker å kople disse fortellingene til gjenstandene som er registrert, slik at de arkiveres i Primus og formidles på DigitaltMuseum.»

Prosjektet for Kvinnemuseet er utført i samarbeid og dialog med Mona Holm, Mona Pedersen, Johnny Thorkildsen og Mats Gullikstad, i tillegg til diskusjoner internt i Anno museum og med prosjektgruppe i Museumsnettverk for Kvinnehistorie.

Anno museum, hvor Kvinnemuseet er ett av flere museer i organisasjonen, har siden 2019 hatt et pågående revisjonsprosjekt av museumssamlingene for å få en totaloversikt, heve verdien og tilgjengeliggjøre materialet digitalt. Anno museums samlinger blir katalogisert i registreringsverktøyet Primus og tilgjengeliggjort for et stort publikum på formidlingsplattformen Digitaltmuseum.no. Løsningene er levert av KulturIT. Anno museum har valgt å følge Spectrum-standard, som er et system for samlingsforvaltning og tilgjengeliggjøring av samlinger, utviklet for museer av Collection Trust i Storbritannia.² I det retrospektive dokumentasjonsprosjektet har vi arbeidet spesifikt med synliggjøring av kvinnehistorie og kjønn i Kvinnemuseets samling, både i vår interne database i Primus og på Digitaltmuseum. Verktøyene og hvordan samlingen presenteres digitalt er felles for alle samlingene i Anno museum, og derfor er prosjektet også overførbart til de andre samlingene i museet. I rapporten vises det til at informasjon publiseres, og med det menes publisering på Digitaltmuseum.no. Samlingen skal i størst mulig grad være tilgjengelig for publikum digitalt og det har derfor vært aktuelt å se nærmere på hvordan gjenstandene blir presentert.

¹ Prosjektbeskrivelse fra prosjektsøknad til Kulturrådet (Kulturdirektoratet), utviklingsprogram for museer. Tittel på prosjektet Kjønnsnets verdi i et museumshierarki: Om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold. Vedlegg 1. Utfyllende om prosjekt design og partnere.

² <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/?tr=no> (lest 4.7.2024)

Registreringspraksis

*Samlingsforvaltning – Innenfor samlingsystemers interne logikk blir kvinner synlige ved å gjøre dem søkbare.*³

I prosjektet har vi arbeidet mot en registreringspraksis som tilfører mer informasjon og kontekst enn ved en inventarkontroll⁴ av Kvinnemuseets gjenstandssamling. I Spectrum prosedyren *Katalogisering* beskrives det på følgende måte: «Katalogisering lar museet tilføre mer informasjon. Her kan ny kunnskap registreres løpende. Katalogisering er en prosedyre som aldri skal avsluttes. Det er alltid mulig å dokumentere mer.»⁵

I et retrospektivt dokumentasjonsarbeid kan det tilføres informasjon som finnes i museets arkiv om gjenstander, men det er også viktig å legge til ny kunnskap som skapes i museet i utstillinger, artikler og annet arbeid. Det fremheves i kapitlet om Retrospektiv dokumentasjon i *Museumsverktøy*. «Når registrerte museumsgjenstander inngår i nye utstillingsprosjekter som arbeider med kvinnehistorie og/eller i et kjønnsperspektiv, kan denne informasjonen legges til gjenstandene i samlingsystemet.»⁶

Arbeid med katalogisering av gjenstandssamlingen kan sees som en iterativ prosess. Begrepet er ofte brukt for utvikling- og designprosesser, og er en prosess som består av mange runder med utvikling, testing og forbedring.⁷ Det kan være overførbart til Anno museums registreringspraksis, og samsvarer med Spectrum-standarden, som også viser til at katalogisering er en pågående prosess som ikke tar slutt. Det retrospektive dokumentasjonsprosjektet vårt, er i tråd med Spectrum-prosedyren Dokumentasjonsplanlegging⁸, hvor det legges opp til jevnlig forbedring av samlingsdokumentasjon og innhenting av etterslep gjennom avgrensede, håndterbare dokumentasjonsprosjekter.

Synliggjøring

«For at det skal bli lettere å integrere kvinner i fortellinger om fortiden, kan ikke museene nøye seg med å samle inn verk og gjenstander knyttet til kvinner og kvinnehistorie; objektene må synliggjøres.»⁹

I Kvinnemuseet sin samling har vi arbeidet med retrospektiv dokumentasjon av samlingen i kombinasjon med gjenstanderregistrering, som er to punkter nevnt i *Museumsverktøy* for å synliggjøre kvinner i samlingen. Vi har i hovedsak tatt utgangspunkt i det analoge materialet i protokoller og permer med informasjon om aksesjoner, givere og brukere av gjenstander i Kvinnemuseets samling. Gjenstandene har primært vært registrerte gjenstander, men også noe uregistrert materiale og noen nye inntak. Materialet er gjennomgått og relevant

³ Thea Aarbakke. 2021. *Museumsverktøy, Håndbok for god kjønnsrepresentasjon i museumsfaglige praksiser*. s. 27. Kvinnemuseet, Kongsvinger.

⁴ <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/procedures/inventory-spectrum-5-0/?tr=no>

⁵ Collection Trust/Spectrum/Katalogisering <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/procedures/cataloguing-spectrum-5-0/?tr=no> (lest 11.06.2024)

⁶ Aarbakke. 2021, s. 34.

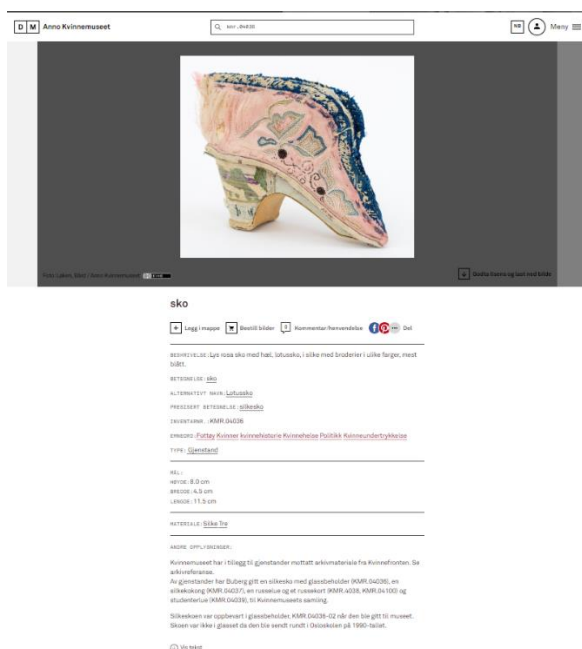
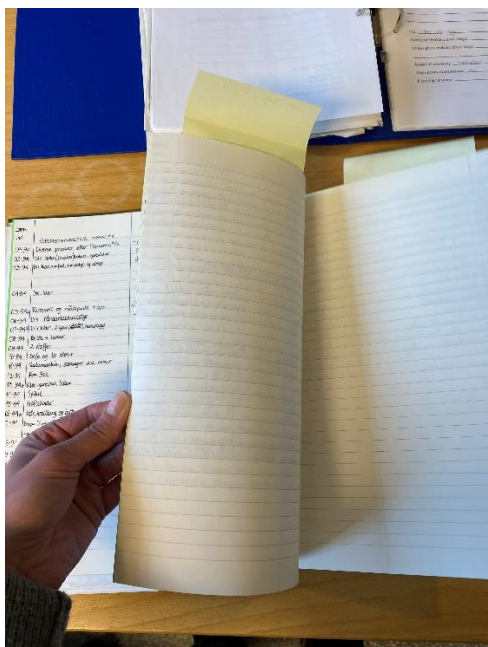
⁷ Nasjonal Digital Læringsarena <https://ndla.no/subject:a453ed64-da44-4d85-93a1-2962e597ff6a/topic:66d29293-c551-4988-8c80-4fab8b96827e/resource:aa889537-daa4-418b-ac44-6f21de1147fa> (lest 11.06.2024)

⁸ <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/procedures/documentation-planning-spectrum-5-0/?tr=no> (lest 4.7.2024)

⁹ Aarbakke. 2021, s. 29.

informasjon relatert til kvinnehistorier i samlingen er digitalisert i Primus og publisert på Digitaltmuseum.no. Vi har i hovedsak arbeidet med to større delsamlinger i Kvinnemuseets samling, i tillegg til to nyere aksesjoner. For de nyere aksesjonene har vi også tatt kontakt med givere for å innhente mer relevant informasjon, kontekst for gjenstandene og historikk knyttet til giver eller tidligere brukere av gjenstandene.

Fra analogt til digitalt tilgjengelig materiale

I utprøvingen av *Museumsverktøy* har vi undersøkt hvordan synliggjøre juridiske personer som tidligere eier, giver og bruker. Kontekst, beskrivelse og historikk er lagt til basert på informasjon som finnes om gjenstandene i Kvinnemuseets arkiv eller tidligere registrering. Søk i bøker og i både lokale og nasjonale aviser i Nasjonalbibliotekets nettbibliotek har også vært en god kilde til informasjon. I *Museumsverktøy* nevnes også emneord og klassifikasjon ved bruk av det internasjonale klassifikasjonssystemet Outline, som en inngang for å tilføre mer informasjon og øke søkerinngangen, noe som også har vært en del av utprøvingen.¹⁰

Det har vært noe behov for å rydde i tidligere registreringer. Registreringspraksis kan ha blitt endret eller oppdatering av programvare kan ha overført info i felter vi i dag bruker til annen informasjon enn tidligere. Et spørsmål som har vært relevant i prosjektet er hvem som tolker informasjonen og hvordan påvirker det registreringene? Hva velges ut som relevant informasjon av det som finnes tilgjengelig i aksesjonsmaterialet og hvordan påvirker det treff ved søk etter historier. I registreringsarbeidet er det relevant å være bevisst hvordan en registrering kan tolkes eller vinkles. En registrering blir aldri nøytral, den vil være tolket av den som registrerer informasjonen. Det er viktig å være seg bevisst i arbeidet med både retrospektiv dokumentasjon, men også generelt som en del av vår registreringspraksis. Det samme gjelder spørsmålet som nevnes i prosjektbeskrivelsen innledningsvis, «Hva er det

¹⁰ Aarbakke. 2021, s. 35.

som teller som kunnskap, for hvem (...)». Denne bevisstgjøringen bør også være tilstede i overordnede samlingsplaner og interne policydokumenter.

Gjenstanders merverdi

Bevare informasjon

I arbeidet med retrospektiv dokumentasjon og samlingsforvaltning bør tidligere registrert informasjon bevares. Det kan fortelle oss noe om hvordan tidligere registreringspraksis har vært, og det kan inneholde nyttig informasjon om for eksempel kjønn, bruk m.m.. Tidligere registreringsinfo som *beskrivelser* bør bevares i feltet *Andre opplysninger (intern)* i Primus. Det kan for eksempel være *betegnelser*, *presisert betegnelse* eller *emneord*, som er utdaterte, feil eller problematiske i vår tid. Problematiske begreper gis det også et eksempel på i *Museumsverktøy* relatert til utdaterte Outline-koder, slik som Outline klassifikasjonskoden *OU 847 – abort og barnemord*.¹¹ En slik kobling er opplagt problematisk i dag, men før informasjon endres er det viktig å sjekke hvorfor den kategorien ble valgt og noe av koblingen bør beholdes, men i et annet felt eller i intern informasjon.

Et eksempel på informasjon som kan si noe om bruk eller kjønn, men som er plassert på feil sted i ut i fra dagens registreringspraksis, er info tidligere registrert som *Presiserte betegnelser*. I Kvinnemuseet sin gjenstandsdatabase har vi sett mange eksempler på presiserte betegnelser som består av mer enn ett ord og kan ligne på en beskrivelse fremfor en betegnelse. Den informasjonen kan flyttes til feltet *Alternative betegnelser* og merkes med *Tidligere protokoll*, for å indikere at det er informasjon fra en tidligere registrering. Informasjonen kan også tilføre noe til beskrivelsen om gjenstanden.

Juridisk person / Personposter

Mange av personene relatert til registreringene i prosjektet har vært opprettet i Primus, men med mangelfull eller manglende informasjon. Flere navn for samme person og riktige årstall er lagt til, og informasjon er kopiert til rett sted i personposten. Årstall er faktasjekket eller lagt til som nye opplysninger. Om det ikke har vært tilstrekkelig med informasjon i aksjonsinfo, har Digitalarkivet.no og avisoppslag vært gode kilder til årstall og navn.

Det er en utfordring å synliggjøre navn i våre registreringer og i digital formidling. Per i dag publiseres navn på givere, tidligere eiere, brukere, m.fl., men det er kun ett av navnene til en person som er synlig. Mange kvinner har hatt flere navn/etternavn i løpet av livet. Hvem kan velge hvilket navn som er «hovednavnet»? Dette er et relevant spørsmål og er også aktuelt i forhold til kallenavn, pseudonym, forfattere, kunstnere, m.fl. Om en person har hatt flere navn igjennom livet er det viktig at de blir registrert. Fravær av navn, vil også si fravær av deler av historien til en person.

Om flere navn skal være synlig på Digitaltmuseum må navn eller annen relevant informasjon skrives i fritekstfelt for *Historikk* i Primus, og i tillegg legges til personposten slik at informasjonen er sikret. Om en person er eller skal registreres i Kulturnav vil presentasjonen av personen være mer tilgjengelig på Digitaltmuseum. Det er ikke definert i Anno museum hvilke personer som skal legges til i et datasett i Kulturnav, men vi kan uansett ikke registrere alle personer relatert til våre gjenstander i den databasen. Det er tidkrevende å registrere og følge opp datasett i Kulturnav ved siden av vår egen database.

¹¹ Aarbakke. 2021, s. 35.

Andre relevante oppgaver ved registrering eller oppdatering av en personpost er å definere kjønn og relatere familiemedlemmer. Litteraturreferanser og annen relevant informasjon kan legges til. Denne informasjonen blir ikke tilgjengelig utover personposten, og derfor bør litteraturreferanser også legges til gjenstandsregistreringen der det er relevant. Dobbel registrering av informasjon tar tid, og Anno museum har dialog med KulturIT om muligheten for mer kontroll over hvordan informasjon publiseres på Digitaltmuseum. Videre eksempel på det omtales senere i rapporten i avsnittet om Primus vs Digitaltmuseum.

Historikk/kontekst

I prosjektet har vi tatt utgangspunkt i aksjonsinformasjon, protokoller og brev fra givere. Det er valgt ut og lagt til relevant informasjon om bruk, tidligere eiere eller annet relatert til gjenstanden. I hovedsak er dette lagt til i fritekstfeltet *Historikk* eller i *Historiske hendelser* i Primus, og den informasjonen blir publisert. Ved nyere aksjoner har vi tatt kontakt med givere for å få en utfyllende kontekst der det har vært aktuelt. Det har gitt muligheten til å presentere flere tematiske innganger til noen av gjenstandene. Et eksempel på det er en silkesko fra Kina med gjenstandsnummer KMR.04036¹², hvor historikken gir innsikt i ulike bruk og kontekst, som gir gjenstanden større verdi og flere muligheter for videre formidling. Søk i Nasjonalbibliotekets avisarkiv eller i bøker har også som nevnt tilført informasjon til registreringene. Et eksempel er et avisoppslag om kjoler fra familien Hveberg som ble nevnt i et oppslag i Østlendingen i 1960. Referanse til avisoppslaget er lagt til i Litteraturreferanser i registreringen i Primus og dermed synlig for publikum på Digitaltmuseum.¹³

Beskrivelse

I registreringene vi har arbeidet med har det variert hvilken informasjon som tidligere har vært registrert. For mange av registreringene var beskrivelse av gjenstandene i feltet *Andre opplysninger (intern)* og dermed ikke synlig for publikum. Informasjonen er flyttet til feltet for beskrivelse og justert noe, eller ny informasjon er tilført. Beskrivelse er også en tekst hvor kjønn kan inkluderes¹⁴, men et relevant spørsmål i vurderingen er om det beriker registreringen at en gjenstand beskrives som «damehatt», «Sommerkåpe til kvinne» eller om kjønn ikke bør defineres i beskrivelsen. Er det tydelig nok, og ikke begrensende, om kjønn er synlig i emneord og Outline. Kan det gi en mer snever registrering av gjenstanden med definering av kjønn eller skriver vi med bakgrunn i hvem som har brukt gjenstanden? Det bør vurderes ut ifra kontekst til gjenstanden.

Emneord

Med utgangspunkt i punkter i kapitlet om *Samlingsforvaltning i Museumsverktøy* har emneord vært ett av elementene vi har undersøkt i prosjektet, for å se om gjenstandene blir mer søkbare på Digitaltmuseum. Emneord kan også plassere gjenstanden i en større kontekst. Ved bruk av funksjonen metaoperasjon¹⁵ i Primus kan emneord som er relevant for flere gjenstander effektivt legges til mange gjenstander i én operasjon.

I Anno museum har vi foreløpig ikke en standardisert emneordsliste. I prosjektet er det laget

¹² <https://digitaltmuseum.no/0210213312070/sko> (lest 25.06.2024)

¹³ <https://digitaltmuseum.no/021025492284/kjole> (lest 25.06.2024)

¹⁴ Eksempel fra V&A museum sin samling hvor kjønn er nevnt som del av beskrivelsen:

<https://collections.vam.ac.uk/item/O365373/dress-unknown/>

<https://collections.vam.ac.uk/item/O351842/sandal-unknown/>

¹⁵ «Primusfunksjonen metaoperasjoner gjør det mulig å jobbe kvantitativt med store mengder data. Å legge til nye emneord er en enkel måte å løfte søkbarheten på gjenstander, kunstverk og fotografier som allerede er en del av samlingen». Aarbakke. 2021, s. 34

en oversikt over aktuelle ord som har vært relevante for de gjenstandene det er arbeidet med digitalt. Fordelen med å bruke emneord er at gjenstander kan bli mer søkbare og kan sette dem i en større kontekst. I «Standard for Gjenstandskatalogisering» fra ABM utvikling i 2008 er bruken av emneord beskrevet på følgende måte: «Emneord gir en kategorisk søkeinnngang til den katalogiserte enheten. Emneordene gir gjenstanden emnetilhørighet og plasserer gjenstanden i en større kontekst. Emneord kan bl.a. gjelde gjenstandstyper, operasjoner og aktiviteter, hendelser, grupper av mennesker, yrkesgrupper og plassering i tid og rom.»¹⁶ Flere emneord kan knyttes til en gjenstand, og ordene kan være fra kontrollerte lister eller tildeles fritt. Videre beskrives det at: «Emneordene skal så langt det er mulig bestå av ett substantiv. Emneordene skal settes i ubestemt form og grunnregelen er at emneord som representerer enheter som kan telles settes i flertall, mens det som ikke kan telles står i entall. Eksempler på emneord er Husgeråd, Redskaper, Møbler, Sittemøbler, Kvinner, Menn, Barn, Ungdomskultur, Maskinstriking, Fiskere, Høytidsfeiring, Borgerskap, Mellomkrigstid osv.»¹⁷ Vi har derfor valgt å skrive *kvinner* i stedet for *kvinne*, *menn* i stedet for *mann* osv. Emneord bør være relevante og blir det for mange kan det også skape støy og feilaktig søkerinnngang.

Eksempel på bruk av emneord ut ifra kontekst. En silkesko, lotusko, i Kvinnemuseet sin samling (KMR.04036). Denne skoen har en bred kontekst som gir et innblikk i ulike historier og ulik bruk av skoen. I nyere tid har den blitt brukt i kvinnesak og aktivistisk sammenheng, og sett i den konteksten kunne emneord som *kvinnesak*, *kvinnekamp* og *feminisme* være aktuelle. Sett i lys av opprinnelig bruk av skoen blir tolkningen fort feil med de begrepene. Emneordene som ble valgt er derfor *fottøy*, *kvinner*, *kvinnehistorie*, *kvinnehelse*, *politikk* og *kvinneundertrykkelse*.¹⁸

Referanser / Litteraturreferanser

Referanser kan også være en mulighet for å berike en registrering. I dette prosjektet er det lagt til litteraturreferanser til bøker og avisoppslag der hvor det har vært aktuelt. Videre er det dokumentert i personpostene hvilke kilder som har vært brukt for årstall og flere navn. Relevante vedlegg for gjenstanden eller aksesjonen er lastet opp til aktuelle gjenstander. Arkiv- og fotoreferanser er lagt til for de samlingene hvor det også finnes arkiv- eller fotomateriale.¹⁹

Primus vs Digitaltmuseum

Informasjonen Anno museum registrerer om gjenstandene blir delvis tilgjengeliggjort for et stort publikum på formidlingsplattformen Digitaltmuseum. Derfor har det også som nevnt vært relevant i prosjektet å se på hvordan gjenstandene formidles og presenteres der. Det er til dels en intern registreringspraksis som har blitt tilgjengeliggjort for publikum, for innholdet er ikke nødvendigvis skrevet for et formidlingsformål.

Et relevant eksempel i dette prosjektet er som nevnt ovenfor hvor lite tilgjengelig flere navn til en person er, om informasjonen ikke skrives i historikkfeltet. Kategorier blir mer synlige om emneord brukes aktivt, historikk er skrevet og beskrivelsen er utfyllende. Vi har hatt en

¹⁶ *Standard for Gjenstandskatalogisering*, ABM-skrift #48, s. 17. ABM utvikling, 2008.

¹⁷ *Standard for Gjenstandskatalogisering*, ABM-skrift #48, s. 17. ABM utvikling, 2008

¹⁸ <https://digitaltmuseum.no/0210213312070/sko> (lest 25.06.25024)

¹⁹ Arkivmateriale er registrert i arkivdatabasen Asta.

dialog med KulturIT for å se på muligheter for synliggjøring av navn, og vi har også sendt innspill til KulturIT om hvordan våre gjenstander presenteres digitalt.

Eksempel på endring i hva som formidles på Digitaltmuseum er at det tidligere var maskingenererte linker til Wikipedia nederst på siden for alle gjenstander i alle Anno museum sine samlinger. Linkene var i mange tilfeller være lite relevante og i enkelte tilfeller problematiske. Et eksempel på en problematisk autogenerated vinkling, var en link til en Wikipedia-artikkel om «Den motbydelig kvinne». Denne artikkelen var det linket til fra en presentasjon av et fotografi, et portrett av en kvinne i Kvinnemuseet sin samling. Det var ingen informasjon i registreringen som beskrev personen, og det var derfor en tilfeldig kobling til den wikipedia-artikkelen. Etter henvendelsen fra Anno museum til KulturIT, basert på eksempler fra prosjektet, ble linkene fjernet for alle gjenstander og fotografier i Anno museums database som presenteres på Digitaltmuseum.

Museumsverktøy – erfaringer

Juridisk person

Det er en utfordring å synliggjøre flere navn for en person uten at informasjonen må skrives flere steder for at den skal bli søkbar og tilgjengelig for publikum. I vår interne database i Primus er informasjonen tilgjengelig i selve Personposten, men det er kun ett «hovednavn» som vises i gjenstandsregistreringen. Hvordan og hvem velger «hovednavnet»? På Digitaltmuseum er det bare ett navn som blir søkbart slik informasjonen publiseres per i dag for Anno museum. En mulighet for å synliggjøre flere navn, årstall o.l. er å skrive det i fritekstfeltet for historikk. På den måten kan opplysningene også blir synlig på Digitaltmuseum, men personvern bør være med i vurderingen. Personopplysninger som legges til i fritekstfelt, bør uansett også registreres i personposten. Arbeidet blir dobbelt, men informasjonen bør være sikret på rett sted. Finnes det info i protokoller eller i arkivet – legg til relevante personer med fullt navn om mulig og årstall (ikke Fru Hansen o.l.), for å synliggjøre hvem som har vært bruker eller har annen relasjon til gjenstanden.

Historikk/Kontekst

Det bør prioriteres tid til å registrere den informasjonen vi har i arkivet eller mottar fra giver. Samtidig bør informasjon som skapes i forbindelse med utstillinger, artikler o.l. knyttes til registreringen. Det vises til i *Museumsverktøy* at om det ikke finnes relevant informasjon om gjenstanden kan det skrives en tekst som sier noe om for eksempel produksjon, bruk og design. Det er en god innfallsvinkel, men i en hektisk museumshverdag kan det være utfordrende å finne tid til det. Derfor kan det være effektiv bruk av tid om informasjon som allerede skapes i utstillinger, bøker, artikler eller annen formidling knyttes til aktuelle gjenstander som er utstilt. Det å aktivt arbeide med katalogisering og se det som en iterativ prosess, kan være med på å gi samlingen en merverdi og øke søkbarheten. I Spectrum prosedyren *Katalogisering* beskrives det også at «Katalogposter bør kryssreferere til relevant informasjon i andre deler av museets dokumentasjonssystem».²⁰ Her kan for eksempel utstillingsmodulen i Primus være et alternativ for å knytte mer informasjon til en gjenstand som er inkludert i en utstilling. I *Museumsverktøy* fremheves bruk av for eksempel fagartikler for å gi en tematisk inngang til samlingen.²¹ Det kan være et godt grep og kan være en

²⁰ <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/procedures/cataloguing-spectrum-5-0/?tr=no> (lest 11.06.2024)

²¹ Aarbakke. 2021, s. 35.

mulighet til å bruke materiale som skapes i forbindelse med en utstilling eller lignende. For å sikre at vi bevarer informasjonen å ved endringer i programvare og registreringsverktøy bør informasjonen også knyttes direkte til gjenstandene som omtales i gjenstandsdatabasen.

Oppsummering

I prosjektet med retrospektiv dokumentasjon i Kvinnemuseet sin samling har vi undersøkt om anbefalingene i *Museumsverktøy* kan øke søkbarheten og synliggjøring av kjønn ved å tilføre mer informasjon i personposter, legge til informasjon som historikk og kontekst. Videre har vi lagt til emneord og klassifikasjon ved bruk av Outline-koder. Vi har vurdert hvordan gjenstander formidles på Digitaltmuseum og hvilke historier museet forteller om samlingen.

Det kan være utfordrende å måle hvor mye av informasjonen vi har tilført som har bidratt til å gi økt søkbarhet. Det vi kan si noe om er at i underkant av 900 gjenstander i samlingen og mer enn 200 nyregistrerte gjenstander nå er katalogisert på en måte som øker kildeverdien. Utfyllende historikk og kontekst har bidratt til å fortelle en historie om gjenstandene eller personer som har brukt de. Personposter er oppdatert med mer utfyllende informasjon som årstall og flere navn for samme person, og personer i samme familie er relatert. Litteraturreferanser er lagt til og kan gi muligheten til videre innsikt for de som ønsker det. Emneord og klassifikasjon bidrar også til å gi flere søkerinn ganger og mulighet til å finne gjenstander via kategorier. Anno digital har scannet protokoller og permer med aksjonsinfo og info om gjenstandene i Kvinnemuseet sin samling. Digitalisering av materialet er viktig for å sikre informasjon, og fremover kan det arbeides med å knytte det til gjenstandssamlingen.

Retrospektiv dokumentasjon og registreringspraksis som gir oss et bredere bilde av museumssamlingen handler mye om tid og prioriteringer, men også om begrensninger i registreringsverktøy og formidlingsplattform. Det er foreløpig en utfordring å synliggjøre flere navn for en og samme person i våre registreringer og spesielt ved formidling på Digitaltmuseum om navn ikke skrives ut i et tekstfelt eller en person opprettes i et datasett på Kulturnav. Det er uheldig og kan føre til fravær av vesentlig informasjon om personer og ulike perspektiver i museumssamlingene. Videre har vi sett at det er tidkrevende med katalogiseringsarbeid og finne informasjon i arkiver, protokoller og å ha en dialog med giver for å gi en rikere kontekst til gjenstandene. Det krever prioritering og en mulighet til å studere materialet i et retrospektivt perspektiv. Om det settes av mer tid ved inntak til å stille de relevante spørsmålene til giver, kan tid spares videre i registreringsarbeidet. Det krever en bevissthet om hvilken historie vi ønsker å fortelle allerede ved nye inntak til samlingen og en innsamlingspraksis som gir oss et bredere perspektiv. Det bør også prioriteres at nye gjenstander registreres raskt etter inntak til museet, for om mulig å kunne stille relevante oppfølgingsspørsmål til givere. Prioritering av tid til dette arbeidet bør også reflekteres museets overordnede plan- og policydokumenter for samlingsforvaltning. Det kan tilføre en bredere og mer mangfoldig formidling av nye gjenstander eller om de mange gjenstandene som allerede finnes i museumssamlingene. Hvem er hovedpersonene i historiene og hvordan kan de synliggjøres?

Tettere samarbeid og dialog mellom kulturhistorikere, formidlere, samlingsforvaltere og flere fagpersoner i museet kan tilføre verdifull informasjon om gjenstandssamlingene ved blant annet å knytte utstillingstekster, forsknings- og fagartikler o.l. til de registrerte gjenstandene. Retrospektiv dokumentasjon og en pågående katalogisering kan aktivisere samlingene og

berike gjenstandsregistreringene. Det kan øke søkbarheten både i forhold til kjønn, men kan også sette gjenstandene inn i andre kontekster og perspektiver. Samlingen blir mer verdifull i form av at den kan «brukes» av flere - formidling, kommunikasjon og det kan gi mer verdi for et publikum både digitalt og ved museene.

--

8. juli 2024

Eva Refsahl
Samlingsforvalter Anno Bevaringssenter

Litteraturliste:

Digitaltmuseum.no

Nasjonal Digital Læringsarena

<https://ndla.no/subject:a453ed64-da44-4d85-93a1-2962e597ff6a/topic:66d29293-c551-4988-8c80-4fab8b96827e/resource:aa889537-daaf-418b-ac44-6f21de1147fa> (lest 11.06.2024)

Prosjektsøknad til Kulturrådet (Kulturdirektoratet), utviklingsprogram for museer. 2021.
Tittel på prosjektet *Kjønnets verdi i et museumshierarki: Om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold*.

Collection Trust. Spectrum 5.0. Norsk oversettelse:

<https://collectionstrust.org.uk/spectrum/?tr=no>

Standard for Gjenstandskatalogisering, ABM-skrift #48. ABM utvikling, 2008.

Thea Aarbakke. 2021. *Museumsverktøy, Håndbok for god kjønnsrepresentasjon i museumsfaglige praksiser*. Kvinnemuseet, Kongsvinger.

Victoria and Albert Museum, Collections <https://www.vam.ac.uk/collections?type=featured>

Artikkel, intervju og tidligere rapport relatert til prosjektet:

Artikkel

Mona Pedersen, Helene Huljev, Therese Hervig Johnsen, Torhild Skåtun, Eva Refsahl, 2024.
«Stumme ting og påfallende fravær – kjønnspektiver i museale praksiser».
Publiseres i Norsk museumstidskrift høsten 2024.

Susanne Dietrichson, 2024. «Flere historier i arkivene kaster lys over kvinners liv». Kilden, kjønnsforskning.no
<https://kjonnsforskning.no/nb/2024/05/flere-historier-i-arkivene-kaster-lys-over-kvinnens-liv>

Mona Pedersen og Bjørn Sverre Hol Hauge. 2019. «En følelse av fokus», Kvinnemuseet, Kongsvinger. Rapport fra første fase i prosjektet «Nå begynner a' med det der igjen».
[https://dms-cf-02.dimu.org/file/03349SYBFTvW?document=Rapport en foelse av fokus fase1 19.pdf](https://dms-cf-02.dimu.org/file/03349SYBFTvW?document=Rapport+en+foelse+av+fokus+fase1+19.pdf)

